

Izgled oznaka (insignija, znamenja ili znakova) rektora i prorektora Sveučilišta u Zadru

I. Lanac rektora i prorektora Sveučilišta u Zadru

1. Namjena lanca

Lanac rektora kao i lanci prorektora Sveučilišta u Zadru najvažnije su vanjske formalne oznake Sveučilišta. Nose se u svečanim prigodama kao što su inauguracije, promocije studenata, magistranada, doktoranada, svečane sjednice Senata, svečane sjednice rektorskih zborova, konferencije, važni javni i društveni događaji i sl. Lanac Sveučilišta u Zadru može se nositi s obje strane – s gornjeg lica (novi simbol Sveučilišta) i donjeg lica (simbolizira staro dominikansko sveučilište, odnosno samostan¹), o čemu odlučuje neposredno sam rektor (prorektor) u svakoj prigodi posebno. Sveučilište može izraditi repliku lanca koja se upotrebljava prilikom putovanja i na mjestima izvan Sveučilišta.

2. Izgled, veličina i materijali lanca

2. 1. Lanac rektora Sveučilišta u Zadru

Lanac rektora Sveučilišta u Zadru sastoji se od 22 srebrne karike – kvadratnih i trapeznih pločica i kružnog medaljona međusobno spojenih viticama. Medaljon (promjer 86 mm) i prvih pet karika od medaljona prema gore obostrano su, s gornjeg lica (prikazi graditeljstva) i donjeg lica (prikazi zaslužnih osoba), slikovno obrađeni urezanim pozlaćenim reljefima. Prvih 5 oslikanih karika kvadratnog oblika veličine su 50 mm x 50 mm, a od 6. do 11. karike sa svake se strane postupno veličinom smanjuju i poprimaju prilagođene trapezne oblike do najmanje, za vratom.

2. 1. 1. Gornje lice

2. 1. 1. 1. Medaljon

Medaljon na gornjem licu sadrži prikaz **Sveučilišne kapele sv. Dimitrija** koja simbolizira Sveučilište u Zadru kao rasadište duhovne kulture, znanja, vrlina i vještina. Suvremena kapela izgrađena je 1905. u sklopu nekadašnjeg državnog učilišta (liceja) za djevojčice (1905. – 1943.), koji je zaštićeno kulturno dobro Republike Hrvatske i čiji najveći dio koristi suvremeno Sveučilište u Zadru. U gornjem dijelu kruga medaljona, okrenuto prema središtu, upisano je ime Sveučilišta na hrvatskom jeziku: **SVEUČILIŠTE U ZADRU**, a s donje strane, okrenuto od središta, na latinskom jeziku: **UNIVERSITAS STUDIORUM JADERTINA**. Između oba imena, okrenute prema središtu, upisane su godine osnivanja, s desne strane starog dominikanskog sveučilišta čije tradicije njeguje Sveučilište u Zadru: **1396.** i s lijeve strane suvremenog Sveučilišta osnovanog Zakonom koji je donio Hrvatski državni Sabor: **2002.**

2. 1. 1. 2. Karike

Karike – četverokutne pločice s gornjeg lica sadrže:

Prva s desna: **Gradska lučka vrata u Zadru** s dijelom slavoluka iz razdoblja rimske uprave – simbolizira tradicije liburnskog i antičkog Zadra (*Idassa, Iader, Jadera*) kao središta liburnske državine u Iliriku i pod rimskom upravom, kada je kao glavno urbano i pomorsko središte Liburna i kasnije Provincije Liburnije rasadište gospodarske, kulturne i duhovne aktivnosti.

---

¹ Budući da napis na dosad poznatim pronađenim pečatima starog dominikanskoga sveučilišta nije točno utvrđen, do njegova utvrđenja upotrebljavat će se simbol zadarskog Samostana sv. Dominika u kojem je Sveučilište djelovalo.

Prva s lijeva: **Crkvice sv. Križa u Ninu** iz 9. stoljeća simbolizira nastajanje i trajanje hrvatske kulture, duhovnog i materijalnog bića na istočnom Jadranu u najstarijim danima hrvatske kneževine i kraljevine, kao i prastare Ninske biskupije.

Druga s desna: **Crkva sv. Trojstva/Donata** iz 9. stoljeća simbolizira izrastanje srednjovjekovnog Zadra kao administrativnog središta dalmatinske teme i gospodarske, duhovne i obrazovne jezgre istočnojadranskog priobalja na srazu zapadnoeuropske (zapadnorimsko-franačke) i bizantske kulture, odnosno civilizacijskih krugova u specifičnim okolnostima hrvatskih, odnosno dalmatinskih povijesno-zemljopisnih interesa.

Druga s lijeva: **Crkva sv. Krševana (Grisogona)** muškog benediktinskog samostana iz 12. stoljeća, simbolizira tisućljetno duhovno, obrazovno i diplomatsko značenje Zadra koje se manifestira kroz neprocenjivu arhivsku baštinu hrvatskih i hrvatsko-ugarskih dinastija, Zadarske (nad)biskupije i metropolije, školskih samostanskih ustanova i skriptorija.

Treća s desna: **Katedrala sv. Stošije (Anastazije)** u Zadru (12./13. st.), na tradicijama katedrale sv. Petra na istoj lokaciji od najstarijih vremena kršćanstva u Zadru, prvostolnica biskupije, nadbiskupije i stoljetne metropolije. Simbolizira primat Zadra kao duhovnog središta u prastarom liburnskom antičkom prostoru s ostavštinom najstarije kršćanske crkve koja njeguje obrazovnu dimenziju od prastarih vjerskih škola do iliričkog sjemeništa i suvremenih teoloških studija.

Treća s lijeva: **Kolomanov zvonik, Zlato i srebro Zadra i crkva sv. Marije** ženskog benediktinskog samostana iz 12. – 17. stoljeća, simboliziraju važnost srednjovjekovnog Zadra u dalmatinsko-hrvatsko-ugarskom krugu diplomatskih, duhovnih i gospodarskih istočnojadranskih odnosa, u kojem djeluju zlatarske škole i obrti najviše razine, cvatu pomorstvo i produhovljeno stvaralaštvo najviših europskih dometa.

Četvrta karika s desna: **Sv. Dominik** iz 14. stoljeća – crkva muškog dominikanskog samostana pri kojem djeluju najstarije sveučilišne ustanove u Hrvata, fakultetske od 1392. i sveučilišna od 1396. do 1807.

Četvrta karika s lijeva: **Srednjovjekovni grad Vrana**, simbolizira stoljetne diplomatske veze na hrvatskom tlu između zapada i istočnih zemalja koje su održavali vranski samostanski priori, kao i snagu hrvatskih dinasta da unatoč složenim prilikama srednjovjekovnih zbivanja na istočnojadranskom priobalju održe duhovnu i obrazovnu razinu ravnopravnu onoj razvijenog zapada.

Peta karika s desna: **Crkva sv. Frane** muškog franjevačkog samostana iz 14. st. simbolizira diplomatske i duhovne pobjede i otpor hrvatskog Zadra unatoč svim osvajanjima i posezanjima, i one ustanovljene Zadarskim mirom 1358. u ovom samostanu, i one koje su kroz stoljeća stradanja sačuvale trajnost i neizbrisivost snage hrvatskog narodnog bića u sredozemnom i europskom civilizacijskom krugu, odnosno u duhovnoj vertikali europskog zapada.

Peta karika s lijeva: **Crkva sv. Stjepana/Šime** iz 5. – 17. stoljeća, simbolizira tradicionalne kulturne, duhovne i gospodarske veze hrvatskog, bosanskog, ugarskog i poljskog prostora, sa svim postignućima civilizacijskih tekovina kasnog srednjeg vijeka kroz najistaknutiji predmet sakralne i duhovne baštine – Škrinju sv. Šime koja svojim reljefima najslikovitije dočarava tekovine i domete europskoga Zadra.

2. 1. 2. Donje lice

2. 1. 2. 1. Medaljon

Medaljon na kružnom donjem licu sadrži reljefni prikaz **pečata Samostana sv. Dominika**, koji je u obliku uspravne leće, okomite osi 76 mm i poprečne osi 45 mm, i koji nadomješta pečat(e) samog Dominikanskog sveučilišta (1396. – 1807.), koji je također bio u upotrebi, ali nije u potpunosti rekognosciran, pa ga do mogućeg konačnog prepoznavanja zamjenjuje. Sveučilište u Zadru njeguje tradicije i baštinik je u smislu oživljavanja sveučilišnog života starog dominikanskog sveučilišta *Studium Generale*, odnosno *Universitas Studiorum Jadertina* kao rasadišta duhovne kulture, znanja, vrlina i vještina.

Leća prikaza **pečata Samostana sv. Dominika** smještena je središnje i simetrično okomito unutar kruga medaljona. U središtu je lik sv. Dominika koji u desnoj ruci drži dijete – Isusa. Oboje imaju aureolu nad glavom. S desne strane lećastog prikaza velikim slovima odozdo prema gore, okrenuto prema središnjem liku, stoji: **S. DOMINICI DE JADRA**, a s lijeve strane odozgor prema dolje, okrenuto prema središnjem liku: **SIGILIUM CONUENTUS**. Između navedenih riječi u gornjem vrhu uspravne leće nalazi se prikaz križa.

2. 1. 2. 2. Karike

Karike – četverokutne pločice s donjeg lica sadrže likove značajnih osoba:

Prva s desna: **Kralj Ludovik I. Anžuvinski**, zvan Veliki, sin Karla I. Roberta, kraljevao Napuljskim Kraljevstvom i Sicilijom, u Ugarsko-Hrvatskom Kraljevstvu vladao 1342. – 1382. Vojno porazivši Mletačku Republiku, primorao ju je na potpisivanje Zadarskog mira 1358. kojim se odrekla hrvatskog dalmatinskog prostora od Kvarnera do Drača, kao i naslova dužda Dalmacije i Hrvatske. To je, s obzirom na potpunu povezanost bosanskog i hercegovačkog prostora, kao i priznanje vlasti od strane Dubrovnika, značilo potpunu državnu cjelovitost hrvatskih zemalja, tj. jedinstvo hrvatske obale i unutrašnjosti, što je omogućilo procvat Zadra i drugih središta, otvorilo put razvoju prometa, obrta, školstva i dr. te utrlo put skorašnjem osnivanju dominikanskog sveučilišta.

Prva s lijeva: **Sv. Donat** (druga pol. 8. st. – oko 850.?), poznati zadarski biskup, simbolizira duhovnu i stvaralačku snagu hrvatskih dalmatinskih gradova u prilikama između Istoka i Zapada, izaslanik dalmatinskih gradova u pregovorima s franačkim kraljem i rimskim carem Karlom Velikim i bizantskim carem Niciforom. U zadarsku katedralu sv. Petra donio je 812./813. godine moći sv. Stošije (Anastazije), nebeske zaštitnice Zadra i Zadarske nadbiskupije.

Druga s desna: **Federik Grisogono Bartolačić** (Zadar, 1472. – Zadar, 1538.), znanstvenik, kozmograf, fizičar, geofizičar, liječnik. Doktorirao filozofiju i medicinu u Padovi (1507./08.). U Padovi je predavao astrologiju i medicinu. Od 1509. u liječnik i član gradskih vlasti u Zadru. U djelima o astronomskom zrcalu, filozofskim raspravama i matematici, posebice raspravama o Euklidovim i Aristotelovim djelima, sudjeluje u razbijanju srednjovjekovne i stvaranju nove slike svijeta i pridonosi stvaranju nove prirodne znanosti, posebice geoznanosti. Proučavao je plimu i oseku mora. Bavio se istraživanjem svemira. Zaslužan za povijest medicine, a javlja se i kao prvi glazbeni teoretičar i filozof glazbe.

Druga s lijeva: **Juraj Dalmatinac** (Zadar, poč. 15. st. – Šibenik, 1473./75.), vrsni graditelj i kipar koji sintetizira elemente cvjetne gotike i toskanske renesanse, radio na Duždevoj palači i drugim objektima u Mletcima i u više gradova na Jadranu – Šibeniku, Zadru, Splitu, Dubrovniku, Pagu, Anconi, Ravenni, Urbinu, Riminiju i dr. Najznačajnija su mu ostvarenja katedrala u Šibeniku i novi grad Pag.

Treća s desna: **Bartul Kašić** (Pag, 1575. – Rim, 1650.), isusovac, književnik, prevoditelj, jezikoslovac i dušobrižnik, školovao se u Ilirskom kolegiju u Loretu, kasnije u isusovačkom u Rimu, pisac prve gramatike hrvatskog jezika (1604.), prevoditelj čitave Biblije (do 1630.) na hrvatski jezik s načelom *jedan glas – jedno slovo*. Odredio smjer standardizacije hrvatskog jezika i postavio temelje hrvatskog jezikoslovlja i religijske kulture. Boravio u Rimu, Loretu, Dubrovniku, Bosni, Srbiji i dr.

Treća s lijeva: **Petar Zoranić** (oko Nina 1508. – Zadar?, prije 1569.), književnik i javni bilježnik u Zadru, jedan od najstarijih i najpoznatijih hrvatskih pisaca, autor prvog hrvatskog romana *Planine* (Nin, 1536., tiskano u Mletcima 1569.). Poznavatelj klasike, ali i glagoljske kulturne baštine.

Četvrta s desna: **Vicko Zmajević** (Perast, 1670. – Zadar, 1745.), zadarski (1713. – 1745.), a prije toga barski nadbiskup (1701. – 1713.), školovao se u Rimu. Papinski vikar za istočnojadranske zemlje, pobornik upotrebe hrvatskog jezika i glagoljice. Pripremio osnivanje sjemeništa za svećenike glagoljaše. U okolici Zadra naselio izbjegle Arbanase iz okolice Skadra.

Četvrta s lijeva: **Juraj Baraković** (Plemići/Ražanac, 1548. – Rim, 1628.), studirao teologiju vjerojatno u Rimu, poslije toga više od dvadeset godina svećenik u Novigradu, do početka 17. st., odakle odlazi nakon pljački Osmanlija, lišen svećenstva i protjeran u Šibenik. Pjesnik, pisac *Jarule*, *Vile Slovinke* i *Drage, rapske pastirice*. U djelima slavi Zadar kojemu je napisao i himnu *Čestitom Zadru gradu*.

Peta s desna: **Miroslav Krleža** (Zagreb, 1893. – Zagreb, 1981.), hrvatski književnik, avangardist, pokretač više književnih časopisa, dugogodišnji voditelj Leksikografskog zavoda u Zagrebu. Djelo mu je žanrovskim obuhvatom raznovrsno i difuzno, voluminozno i na okosnici osobne borbe za modernu Hrvatsku. Svojim djelom *Zlato i srebro Zadra* privukao je pozornost na razrušeni Zadar, a inicijativom da se u Zadru osnuju Filozofski fakultet i Institut JAZU (HAZU) zaslužan je za obnovu visokoškolske i znanstvene djelatnosti u Zadru od sredine 50-ih godina 20. st.

Peta s lijeva: **Spiridon Brusina** (Zadar, 1845. – Zagreb, 1908.), prirodoslovac, akademik od 1874., predsjednik Hrvatskog prirodoslovnog društva od 1885., proučavao životinjski svijet mora. Djelovao u Zadru, Beču i Zagrebu (profesor zoologije na Sveučilištu), korespondirao s C. Darwinom promičući evolucionističke ideje u Hrvatskoj. Poduzeo prvo hrvatsko znanstveno istraživanje Jadrana brodom „Margita“. Začetnik zamisli o osnivanju hrvatske biološke postaje na Jadranu.

Rektor Sveučilišta u Zadru osobno odlučuje kada nosi lanac tako da pokazuje gornje lice, a kada tako da pokazuje donje lice lanca.

2. 2. Lanci prorektora Sveučilišta u Zadru

Sadržajem i izgledom lanci prorektora Sveučilišta u Zadru isti su kao i lanac rektora Sveučilišta u Zadru. Materijal ovih lanaca je bronca.

II. Žezlo rektora Sveučilišta u Zadru

Žezlo rektora Sveučilišta u Zadru sastoji se od **glave žezla, kapitela držača i držača s rukohvatom**.

Glava žezla je u obliku modificirane kugle (promjer $D = 100$ mm) sačinjene od srebra, kojoj je na gornjoj strani (gornje lice) kružno izrezan odsječak kugle, a na kružnoj ravnini odsječka na kugli promjera 77 mm urezan je prikaz Sveučilišne kapele sv. Dimitrija, kao i na gornjem licu medaljona na rektorovu lancu. Na donjoj strani (donje lice) izrezan je odsječak u obliku leće, okomite osi 77 mm i poprečne osi 45 mm, a na ravnini tog odsječka na kugli u obliku leće urezan je prikaz pečata Samostana sv. Dominika jednako kao na donjem licu medaljona na rektorovu lancu.

Glavu žezla i držač žezla spaja **kapitel držača** u obliku kvadratičnog metalnog jastučića debljine 10 mm.

Držač žezla, duljine $D = 590$ mm, sastoji se od tri dijela – dva metalna (srebrna), jedan u duljini od 104 mm koji se nastavlja na kapitel držača žezla, drugi na kraju žezla, duljine 325 mm, a središnji dio, **rukohvat**, od maslinova drva, između dva metalna dijela duljine 161 mm.

III. Kape rektora i prorektora

Rektoru pripada tradicionalna europska akademska kapa s mekim pokrivalom za glavu i četvrtastim ravnim obodom crne boje. S gornjeg dijela kape visi ukrasna vrpca sa snopićem u dvije boje: crvenoj i crnoj. Ovu kapu rektor nosi u svečanim prigodama prema protokolu.

Rektoru također pripada tradicionalna europska akademska kapa s mekim pokrivalom za glavu i četvrtastim ravnim obodom crvene boje. S gornjeg dijela kape visi ukrasna vrpca sa snopićem u crvenoj boji. Ovu kapu rektor nosi u posebno svečanim prigodama prema protokolu.

IV. Odore rektora i prorektora

Odore rektora i prorektora mijenjaju se kroz stoljeća. Izrađuju se po mjeri osobe rektora i prorektora. Obilježja odora mogu se posebno definirati.

V. Kravate rektora i prorektora

VI. Oznake (insignije) iz čl. I – V određene su početkom 2003. godine, poslije donošenja privremenog statuta Sveučilišta u Zadru, uoči početka rada Senata Sveučilišta i svečanosti početka rada Sveučilišta, tj. uoči prestanka statusa privremenog rektora Sveučilišta u Zadru.